

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2017/2302,**12. detsember 2017,****millega toetatakse OPCW tegevust, millega abistatakse puhastustööde läbiviimist Liibüas endises keemiarelvade ladustamiskohas massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia rakendamise raames**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 28 lõiget 1 ja artikli 31 lõiget 1,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooni (OPCW) täitevnõukogu võttis 20. juulil 2016 vastu otsuse EC-M-52/DEC.1 Liibüa järelejäänud keemiarelvade hävitamise kohta ning palus OPCW peadirektoril abistada Liibüat Liibüa 2. kategooria keemiarelvade hävitamise muudetud plaani väljatöötamisel.
- (2) ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 22. juulil 2016 vastu resolutsiooni 2298, milles tervitatakse otsust EC-M-52/DEC.1 ja kiidetakse see heaks ning palutakse OPCW peadirektoril esitada ÜRO Julgeolekunõukogule korrapäraselt aruandeid, kuni hävitamine on lõpule viidud ja tõendatud.
- (3) OPCW täitevnõukogu võttis 27. juulil 2016 vastu otsuse EC-M-52/DEC.2 Liibüa järelejäänud 2. kategooria keemiarelvade hävitamise üksikasjalike nõuete kohta.
- (4) Euroopa Ülemkogu võttis 12. detsembril 2003 vastu massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia (edaspidi „strateegia“), milles toonitatakse keemiarelvade väljatöötamise, tootmise, varumise ja kasutamise keelustamise ning nende hävitamise konventsiooni (CWC) ja OPCW olulist rolli keemiarelvavaba maailma loomisel.
- (5) Liit viib seda strateegiat aktiivselt ellu ja rakendab selle III peatükis loetletud meetmeid, eelkõige eraldades rahalisi vahendeid konkreetsete projektide toetamiseks, mida juhivad mitmepoolsed institutsioonid, näiteks OPCW.
- (6) OPCW peadirektor esitas 1. augustil 2016 märkuse, kutsudes üles tegema vabatahtlikke panuseid uude Liibüa toetamise usaldusfondi (S/1400/2016).
- (7) OPCW palus 29. septembril 2017 Euroopa Liidul kaaluda õigeaegse abi andmist, rahastades Liibüa hävitamise- ja säilitamisrajatiste puhastamist.
- (8) Liit on olnud tugev ja järjepidev OPCW toetaja tema volituste rakendamisel. ELi 7. aprilli 2017. aasta deklaratsioonis teatati, et liit jätkab OPCW jõupingutuste ja töö toetamist.
- (9) Käesoleva otsuse tehniline rakendamine tuleks teha ülesandeks OPCWle. Liidu toetatavaid projekte saab rahastada üksnes OPCW tehnilisele sekretariaadile vabatahtlikult makstavate panuste kaudu. Need liidu makstavad panused on väga olulised selleks, et võimaldada OPCWl jätkuvalt täita asjakohastes OPCW täitevnõukogu otsustes märgitud ülesandeid.
- (10) Järelevalve teostamine liidu rahalise toetuse nõuetekohase kasutamise üle tuleks usaldada komisjonile,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Liit toetab OPCWd Liibüa keemiarelvavarude täielikul hävitamisel CWCs sätestatud kontrollimeetmete kohaselt.

2. Käesoleva nõukogu otsusega toetatava projektiga toetatakse selliste kulude katmist, mis on seotud OPCW puhastustöödega Liibüas asuvas Ruwagha endises keemiarelvade säilitamiskohas.

Projekti üksikasjalik kirjeldus on esitatud lisas.

Artikkel 2

1. Käesoleva otsuse rakendamise eest vastutab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“).
2. Artikli 1 lõikes 2 osutatud tegevuse tehniline rakendamine tehakse ülesandeks OPCWle. OPCW täidab seda ülesannet kõrge esindaja vastutusel. Sel eesmärgil lepib kõrge esindaja OPCWga kokku vajalikes korraldustes.

Artikkel 3

1. Artikli 1 lõikes 2 osutatud projekti rakendamise lähtesumma on 3 035 590 eurot ja 80 senti.
2. Kulutusi, mida rahastatakse lõikes 1 sätestatud summast, hallatakse vastavalt liidu eelarve suhtes kohaldatavatele menetlustele ja eeskirjadele.
3. Komisjon teostab järelevalvet lõikes 1 osutatud kulude nõuetekohase haldamise üle. Sel eesmärgil sõlmib komisjon OPCWga rahastamislepingu. Rahastamislepingus sätestatakse, et OPCW tagab liidu rahalise abi nähtavuse, mis vastab selle suurusele.
4. Komisjon püüab sõlmida lõikes 3 osutatud rahastamislepingu niipea kui võimalik pärast käesoleva otsuse jõustumist. Komisjon teavitab nõukogu kõigist raskustest selles protsessis ning teatab rahastamislepingu sõlmimise kuupäeva.

Artikkel 4

1. Kõrge esindaja annab nõukogule käesoleva otsuse rakendamise kohta aru, lähtudes OPCW koostatud korrapärastest aruannetest. Need aruanded on aluseks nõukogu teostatavale hindamisele.
2. Komisjon esitab nõukogule andmeid artikli 1 lõikes 2 osutatud projekti rakendamise finantsaspektide kohta.

Artikkel 5

1. Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.
2. See kaotab kehtivuse 20 kuu möödumisel artikli 3 lõikes 3 osutatud komisjoni ja OPCW vahelise rahastamislepingu sõlmimisest või kuue kuu möödumisel selle jõustumisest, kui rahastamislepingut ei ole selleks ajaks sõlmitud.

Brüssel, 12. detsember 2017

Nõukogu nimel

eesistuja

S. MIKSER

LISA

1. Taust

Liibüa viis 2014. aasta veebruaris Al Jufra provintsis asuvas Ruwagha rajatises lõpule 1. kategooria keemiarelvade hävitamise. Hävitamisprotsessi tulemusena täideti 24 transpordikonteinerit toksiliste jäätmetega ja kolm konteinerit soolalahusega. 2016. aastal sai Liibüa dekanteerida 2. kategooria keemiarelvad (lähteained), mida hoiti 45 halvneva seisundiga mahutis, uutesse Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni (ISO) konteineritesse. Vastavalt OPCW täitevnõukogu 27. juuli 2016 aasta otsusele (EC-M-52/DEC.2) transporditi uued ISO konteinerid Misrata sadamasse, et vedada need Saksamaale spetsiaalses rajatises kõrvaldamiseks. Dekanteerimisel toimus ühe mahuti puhul eksotermiline reaktsioon. Kuna mahutisse jäänud materjali olemus ei ole teada ning sellel on suur viskoossus, ei saanud Saksamaa ametiasutused nõustuda mahuti vastuvõtmisega selle hävitamiseks. Algsed 45 mahutit, millest materjal dekanteeriti, hoitakse endiselt Ruwagha rajatises. Need mahutid on erinevas lagunemisastmes ning paljud nendest sisaldavad endiselt kemikaalide jääke, mis on jäänud seinte külge või mida ei õnnestunud täielikult välja pumbata. Peale selle hoitakse Ruwagha rajatises umbes 350 tonni heitvett, mis tekkis HD (destilleeritud sinepigaas) hüdrolüüsi käigus. Usutavasti on paljud konteinerid täidetud reaktsioonimassiga, mis sisaldab väga happelisi ja ohtlikke kemikaale, mida ei ole stabiliseeritud. Paljud konteinerid lekivad ja on korrodeerunud ning nõuavad nõuetekohaseks kõrvaldamiseks täiendavat töötlemist.

OPCW täitevnõukogu palus oma 83. istungjärgu aruandes (11. november 2016) OPCW tehnilisel sekretariaadil võtta proove, kui julgeolekuolukord Liibüas lubab, kuid julgeolekuolukord ei ole võimaldanud seda siiani teha. Piirkonnast proovide võtmise saaks julgeolekuolukorraga kohandada reaajas videopildi abil.

OPCW täitevnõukogu kinnitas oma 26. augusti 2016. aasta otsuses EC-M-53/DEC.1 (selle punkt 2, kus ta tervitas vabatahtlikke rahalisi panuseid ja erinevate osalisriikide lubadusi hävitamistegevust toetada), et Euroopa Liit oli teatanud tehnilisele sekretariaadile oma kavatsusest rahastada allesjäänud mahutite, millest materjal on dekanteeritud, hävitamist ja keskkonna puhastamist Ruwaghas, juhul kui see liidu poolt heaks kiidetakse. Liidu tähelepanu sellele aktuaalsele teemale võimaldab Liibüal täielikult vabaneda varasematest keemiarelvaprogrammidest keskkonna seisukohast asjakohasel viisil, mis toonitab liidu panust piirkonda, millel on mõju nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis.

2. Üldised eesmärgid

Meetme üldeesmärk on aidata kõrvaldada ja täielikult hävitada Liibüas asuvad keemiarelvavarud.

Konkreetsed eesmärgid on järgmised:

- viia lõpule täielik puhastustöö Ruwaghas (Al Jufra provintsi) asuvas endises keemiarelvade ladustamiskohas keskkonna seisukohast nõuetele vastaval viisil ja keemiarelvade keelustamise konventsioonis (CWC) sätestatud kontrollinõuete kohaselt;
- suurendada CWC artikli VII lõike 4 kohaselt määratud Liibüa riigi ametiasutuse ning Liibüas asuvate keemiliste ainete hävitamise, saastest puhastamise ja kõrvaldamise osalejate suutlikkust;
- koolitada nendes jõupingutustes osalejaid koguma, salvestama ja transportima mullaproove Ruwagha mahutipargis ja selle ümbruses vastavalt OPCW standarditele, kasutades reaajas videopilti ja OPCW ilmastiku-kindlaid kaameraid, kooskõlas täitevnõukogu 83. istungjärgu aruandega.

3. Tegevuse kirjeldus

OPCW tehniline sekretariaat annab abi Liibüa riigi ametiasutusele, kes on lõppvastutaja puhastustööde täieliku lõpuleviimise eest.

OPCW tehniline sekretariaat sõlmib ÜRO projektiteenuste bürooga (UNOPS) toetuslepingu, et tellida projekti rakendamine Liibüa ekspertettevõttelt ja teha makseid Liibüa ettevõttele. OPCW jälgib ja kontrollib tehtavat tööd koostöös Liibüa riigi ametiasutusega.

Tegevus 1: kooskõlastuskoosolekud OPCW tehnilise sekretariaadi, Liibüa riigi ametiasutuse, konsultantide ja ekspertide vahel ning tehnilised külastused

Kavandatavad tegevused on järgmised:

- OPCW tehnilise sekretariaadi, Liibüa esindajate ja Liibüa riigi ametiasutuse projekti tehnilise nõuniku vahelised tehnilised konsultatsioonikoosolekud. Turvapiirangute tõttu peetakse koosolekud Tuneesias;
- UNOPSi ja Liibüa esindajate külastused tootmisettevõtetesse ning transpordi, müügi ja teenuste osutamise tegelevatesse ettevõtetesse.

Ajakava: kogu projekti jooksul.

Tegevus 2: teenuste ostmine

Kavandatavad tegevused on järgmised:

- tehnilise konsultandi kaasamine Liibüa riigi ametiasutuse jaoks;
- lepingu sõlmimine insenerifirmaga aurutustiigi projekteerimiseks;
- puhastustöödeks kohalike töötajate värbamine;
- sideseadmed, et toetada reaajas videopildi esitamist proovide võtmiseks.

Ajakava: projekti 1.–6. kuu.

Tegevus 3: tehniline ja proovide võtmise alane koolitus Liibüa riigi ametiasutuse jaoks

Kavandatavad tegevused on järgmised:

- OPCW inspektorite koolitusrühmad koolitavad Liibüa esindajaid seoses proovide võtmise, nende sulgemise ja järelevalveahelaga;
- Liibüa esindajate koolitamine Tunises seoses kaamerate ja reaajas videopildi esitamisega ning kaamerate tarnimine. Koolitust ei saa läbi viia kohapeal, sest puudub ÜRO ohutus- ja turvaosakonna toetus ning ohutsoonis värvatud töötajate kindlustamise kulud on suured;
- Liibüa koolitatud esindajad viivad läbi proovide võtmise.

Ajakava: projekti 1.–3. kuu.

Tegevus 4: seadmete ja materjalide rentimine ja hange, sealhulgas asendamise, hooldamise ja parandamise kulud

Seadmete rentimine ja hange, et toetada aurutustiikide ehitamist. Tehakse kõik mis võimalik, et võimalikult palju seadmeid rentida ning mitte neid osta; samas mõned seadmed saastuvad ja need ei ole tagastatavad. Seetõttu läheb projekti lõpetamisel selliste seadmete omandiõigus üle Liibüa riigi ametiasutusele, kes need endale jätab. Projekti kulumaterjaliks on neutraliseerimisprotsessi kemikaalid ning torud ja voolikud. Kõik suurteks ehitustöödeks vajalikud seadmed, nt kraanad, buldooserid, kahveltõstukid, renditakse.

Seadmete ja materjalide hanke ja rentimise Liibüa ettevõtetelt viib läbi UNOPS. Mõned esemed võib siiski hankida OPCW, olenevalt sellest, kuidas on mugavam ja soodsam.

Ajakava: kogu projekti vältel, siis ja ajal mil seadmeid ja teenuseid on vaja.

Tegevus 5: kaitseseadmete ja tuvastamissüsteemide ning meditsiinitarvete ja meditsiinilise toe hange

Ohtlike kemikaalide juures on vaja kasutada isikukaitsevahendeid. Arvestatakse sellega, et isikukaitsevahendid saastuvad ja need peab riigis hävitama. Kasutamata seadmed saavad kuuluma CWC kohasele Liibüa riigi ametiasutusele.

OPCW ja UNOPS määravad omavahel kindlaks seadmete ja materjalide hanke.

Ajakava: kogu projekti jooksul.

Tegevus 6: projekti rakendamine

Projekti juhtimise järelevalve eest hoolitseb OPCW tehniline sekretariaat ning see hõlmab vahe-eesmärkide väljatöötamist, sisemisi läbivaatamisi, lepingute järelevalvet ja finantsjuhtimist. UNOPS ei tee rahalisi vahendeid Liibüa firmadele kättesaadavaks enne, kui Liibüa riigi ametiasutus on OPCW projektijuhile kirjalikult kinnitanud, et töö on rahuldavalt lõpule viidud. Eeldatavad tegevused on muu hulgas järgmised:

- sisseostetavate teenuste hange või eriteenuste lepingu sõlmimine tehnilise abi saamiseks projekti rakendamisel;
- haldustasude maksmine ÜRO projektiteenuste büroo osutatavate hanketeenuste ja hankelepingute sõlmimise teenuste eest.

Ajakava: kogu projekti jooksul.

4. Esialgne tegevuskava

Käesoleva meetme raames läbi viidavad tegevused jagunevad ettevalmistusetappi ja kolme tegevusetappi.

Ettevalmistusetapp:

Esitatakse tellimus ekspertettevõttele, et anda Liibüa riigi ametiasutusele koolitust proovide võtmise kohta ning anda tehnilist nõu ja toetust kogu projekti vältel. OPCW ja UNOPSi vahel sõlmitakse toetusleping tööde tellimiseks kohalike ettevõtetele aurustustiigi projekteerimiseks, hädaolukorras pakutava meditsiinilise toe osutamiseks, vajalike kaupade hankeks ja rentimiseks ning puhastustööde läbiviimiseks.

1. etapp:

Lekkivate konteinerite ümber asuvast pinnasest võetakse proove, mida jälgitakse reaajas esitatava videopildi kaudu. See hõlmab reaajas videopildi edastamist operatsioonide keskusesse OPCW inspektorite jaoks, et jälgida proovide kogumist ja pakendamist. Konteinerid, millest kemikaalid enne vedu dekanteeriti, loputatakse puhastusaine ja veega ning seejärel veetakse tühjad konteinerid hävitamiseks sulatuskotta. Loputusvesi kogutakse juba kohapeal olemasolevatesse konteineritesse, kuni oodatakse aurustustiigi rajamist.

2. etapp:

1.etapi käigus kogutud materjali ja 24 mahuti varem neutraliseeritud sisu jaoks projekteeritakse ja ehitatakse kaks aurustustiiki, et vesi loomulikult viisil aurustuks, ja tavajäätmetest soolad maetakse. 24 saastunud mahuti sisu neutraliseerimiseks kasutatud mahutid transporditakse hävitamiseks sulatuskotta.

3. etapp:

Analüüsitakse HD (destilleeritud sinepigaas) hüdrolüüsi käigus tekkinud umbes 350 tonni heitvett, mida praegu hoitakse Ruwagha rajatises, ja vajaduse korral see puhastatakse ning seejärel pumbatakse see tiikidesse neutraliseerimiseks, stabiliseerimiseks, aurustumiseks ja matmiseks.

5. Oodatavad tulemused

Meetme oodatavad tulemused on järgmised:

- viiakse lõpule Liibüa keemiarelvade programmi kaotamine;
- puhastatakse täielikult Liibüas Ruwaghas asuv endine keemiarelvade ladustamisrajatis, muu hulgas hävitatakse täielikult 45 konteinerit, millest kemikaalid on dekanteeritud, kusjuures konteinerid veetakse sulatuskotta ning stabiliseeritakse ja hävitatakse 350 tonni HD heitvett;

- CWC kohase Liibüa riigi ametiasutuse jaoks viiakse läbi tehniline ja proovide kogumise alane koolitus;
- OPCW juhtimisel viiakse läbi lekkivate konteinerite ümber asuvast pinnasest proovide võtmine ja pinnase vedu.

6. Hinnanguline kestus

Projekti kestuseks on kavandatud 20 kuud.

7. Liidu nähtavus

ELi rahastamise nähtavus OPCW üritustel või kohtumistel: Liibüas läbiviidavatele tegevustele osutavates OPCW peadirektori ja täitevnõukogu aruannetes tunnustatakse Euroopa Liidu rahalist toetust. Kõigis projektiga seotud dokumentides esitatakse ELi lipp.

ELi poolse seadmetega seotud rahastamise nähtavus: OPCW nõuab Liibüa riigi ametiasutuselt, et kõigil seadmetel, välja arvatud kulumaterjal, mis ostetakse ELi vahendeid kasutades, esitatakse sobiv tunnustus, sealhulgas ELi logo. OPCW nõuab ka UNOPSilt selliste tingimuste kohaldamist seoses Euroopa Liidu rahalise toetuse nähtavusega. Kui selline teabe esitamine võiks seada ohtu OPCW privileegid ja immunitetid või OPCW töötajate või lõplike kasusaajate ohutuse, kehtestatakse sobiv alternatiivne kord.

8. Juhtkomitee

Selle projekti juhtkomitee koosneb Euroopa välisteenistuse ja OPCW esindajatest. Juhtkomitee vaatab käesoleva otsuse rakendamise regulaarselt vähemalt iga kuue kuu tagant läbi, kasutades muu hulgas elektroonilisi kommunikatsioonivahendeid.

9. Aruandlus

OPCW esitab iga kuue kuu järel kirjeldava eduaruande, et vaadata läbi projekti tulemuste saavutamiseks tehtud edusammud. OPCW esitab lõpliku kirjeldava aruande ja finantsaruande kuue kuu jooksul pärast rakendusperioodi lõppu.
